ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2015. gada 21. maijā [1]

Lieta C-194/14 P

AC-Treuhand AG
pret

Eiropas Komisiju

Apelācijas sūdzība — Aizliegtas vienošanās — Termisko stabilizatoru Eiropas tirgi — Cenu noteikšana, tirgu sadale un apmaiņa ar sensitīvu komercinformāciju — Lēmums, ar kuru ir konstatēti EKL 81. panta (tagad — LESD 101. pants) un EEZ līguma 53. panta pārkāpumi — Lēmums par konsultāciju uzņēmumu, kas neradīja konkurences spiedienu attiecīgajos tirgos

1. Atbilstīgi EKL 81. un 82. pantam (tagad – LESD 101. un 102. pants) uzņēmumiem piemērojamie noteikumi aizliedz ierobežot brīvu konkurenci. Konkurences ierobežojuma identifikācija nozīmē, ka ekonomiskās analīzes laikā ir atklāts, ka attiecīgais uzņēmums ir pilnībā vai daļēji atteicies ar savu rīcību radīt efektīvai konkurencei raksturīgo spiedienu citiem attiecīgo tirgu uzņēmējiem un galu galā tas ir kaitējis vispārējai ekonomikas efektivitātei un patērētāju interesēm. Uz konkurenci neierobežojošu rīcību iepriekš minētā nozīmē, lai cik morāli vai ētiski nosodāma tā būtu, tomēr nevar attiecināt Savienības tiesībās paredzētos aizliegumus un it īpaši aizliegumu slēgt vienošanās, kas paredzēts EKL 81. panta 1. punktā.

2. Manuprāt, šī lieta ir īpašs gadījums, kas dod iespēju atgādināt šo pamatnoteikumu.

3. Savā apelācijas sūdzībā *AC-Treuhand AG* (turpmāk tekstā – "*AC-Treuhand*") lūdz atcelt Vispārējās tiesas spriedumu *AC-Treuhand*/Komisija [2], kurā ir noraidīts tās lūgums atcelt Komisijas 2009. gada 11. novembra Lēmumu C(2009) 8682, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar EKL 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/38589 – Termiskie stabilizatori) (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") [3], un, pakārtoti, samazināt tai piemēroto naudas sodu summas.

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — T-27/10, EU:T:2014:59; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums".

3 — Kopsavilkums *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, 2010, C 307, 9. lpp.

4. Starp citiem jautājumiem, kas uzdoti šajā lietā, īpaša uzmanība ir jāpievērš kādam vēl nerisinātam jautājumam. Tiesa pirmo reizi [4] ir aicināta lemt par to, vai konsultāciju uzņēmums, kurš nedarbojas attiecīgajos tirgos vai ar tiem saistītajos tirgos, var tikt sodīts par konkurences noteikumu pārkāpumu tādēļ, ka tas ir veicinājis aizliegtas vienošanās īstenošanu. Tādējādi šī lieta atklāj joprojām aktuālu, būtisku problemātiku [5], kas aicina Tiesu lemt par aizliegtu vienošanos aizlieguma, kas konkurences jomā paredzēts līgumu noteikumos, piemērojamību un tādējādi par rīcības, uz kuru varētu attiekties šis aizliegums, būtību.

I – **Tiesvedības priekšvēsture**

5. Tiesvedības priekšvēsturi, kāda tā ir izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 1.–24. punktā, var rezumēt šādi:

"2 [Strīdīgajā] lēmumā [..] Komisija secināja, ka noteikts skaits uzņēmumu ir pārkāpuši EKL 81. pantu un Līguma [par EEZ] 53. pantu, piedaloties divos pret konkurenci vērstu nolīgumu un saskaņotu darbību kopumos, kas aptvēra EEZ teritoriju un attiecās, pirmkārt, uz alvas savienojumu nozari un, otrkārt, uz epoksidētas sojas pupu eļļas un esteru nozari (turpmāk tekstā – "*ESBO*/esteru nozare").

[..]

4 Saskaņā ar [strīdīgā] lēmuma 1. pantu katrs no šiem pārkāpumiem ietvēra cenu noteikšanu, tirgu sadalīšanu ar pārdošanas kvotu palīdzību, klientu sadali un apmaiņu ar sensitīvu komercinformāciju, it īpaši par klientiem, ražošanu un pārdošanu.

5 [Strīdīgajā] lēmumā ir noteikts, ka attiecīgie uzņēmumi ir piedalījušies šajos pārkāpumos dažādos laikposmos no 1987. gada 24. februāra līdz 2000. gada 21. martam attiecībā uz alvas savienojumiem un no 1991. gada 11. septembra līdz 2000. gada 26. septembrim attiecībā uz *ESBO*/esteru nozari.

6 Prasītāja *AC-Treuhand* [..], kuras galvenā juridiskā adrese ir Cīrihē (Šveice), ir konsultāciju sabiedrība, kura piedāvā "pilna spektra individuāli pielāgotus pakalpojumus valsts un starptautiskām apvienībām un interešu grupām", turklāt ir jāprecizē, ka no [strīdīgā] lēmuma arī izriet, ka šī sabiedrība savus sniegtos pakalpojumus ir raksturojusi šādi: "Šveices un starptautisko profesionālo apvienību, kā arī federāciju un bezpeļņas organizāciju pārvaldīšana un administrēšana; tirgus datu ieguve, apstrāde un izmantošana; tirgus statistikas prezentācija; dalībnieku iesniegto skaitļu pārbaude" [..]

[..]

4 — Jānorāda, ka Vispārējās tiesas 2008. gada 8. jūlija spriedums *AC-Treuhand*/Komisija (T-99/04, EU:T:2008:256; turpmāk tekstā – "*AC-Treuhand I*"), kurā Vispārējā tiesa pirmo reizi lēma par EKL 81. panta piemērošanu konsultāciju uzņēmumam, kurš ir veicinājis pārkāpuma izdarīšanu, nemaz nav ticis pārsūdzēts. Attiecībā uz to ir jānorāda, ka, lai gan lietā, kurā ir taisīts šis spriedums, *AC-Treuhand* tika atzīta par vainīgu EKL 81. panta pārkāpumā, tai tika piemērots naudas sods vien EUR 1000 apmērā – tīri simboliska summa, salīdzinot ar tām, kādas piemērotas uzņēmumiem, kuri ir minēti šajā lietā apstrīdētajā lēmumā (Komisijas 2003. gada 10. decembra Lēmums 2005/349/EK par EKL 81. panta un EEZ 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-2/37.857 – Organiskie peroksīdi) (OV 2005, L 110, 44. lpp.)).

5 — Nesen pieņemtajā 2015. gada 4. februāra lēmumā Eiropas Komisija finanšu sektora starpniekuzņēmumam *ICAP*, kas darbojas Apvienotajā Karalistē, ir piemērojusi naudas sodu EUR 14,96 miljonu apmērā par to, ka tas ir veicinājis sešus no septiņiem aizliegto vienošanos pasākumiem, kas atklāti jenās denominēto procentu likmju atvasināto instrumentu sektorā, īstenojot dažādas darbības, kuras ir veicinājušas šo aizliegto vienošanos dalībnieku pret konkurenci vērsto mērķu sasniegšanu. Prasība pret šo lēmumu Vispārējā tiesā ir celta 2015. gada 14. aprīlī (šobrīd izskatāmā lieta T-180/15).

10 [Strīdīgajā] lēmumā ir konstatēta prasītājas atbildība, ciktāl tai ir bijusi būtiska un līdzīga loma divos attiecīgajos pārkāpumos, organizējot aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmes, kurās tā piedalījās un aktīvi līdzdarbojās, ievācot un sniedzot dalībniekiem informāciju par attiecīgajos tirgos veikto pārdošanu, piedāvājot rīkoties kā starpniekam nesaskaņu starp attiecīgajiem uzņēmumiem gadījumā un iedrošinot puses panākt kompromisus, par to saņemot atlīdzību [..]

[..]

20 [Strīdīgā] lēmuma 1. pantā ir atzīta prasītājas atbildība par dalību ar alvas savienojumiem saistītajā pārkāpumā no 1993. gada 1. decembra līdz 2000. gada 21. martam un ar *ESBO*/esteru nozari saistītajā pārkāpumā – no 1993. gada 1. decembra līdz 2000. gada 26. septembrim.

[..]

24 Apstrīdētā lēmuma 2. pantā ir noteikts:

"Par alvas savienojumu nozarē veikto(-ajiem) pārkāpumu(-iem) [..] uzliek šādus naudas sodus:

[..]

17) AC-Treuhand ir atbildīg[a] par EUR 174 000;

[..]

Par *ESBO*/esteru nozarē veikto(-ajiem) pārkāpumu(-iem) [..] uzliek šādus naudas sodus:

[..]

38) AC-Treuhand ir atbildīg[a] par EUR 174 000;

[..]."

II – **Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums**

6. Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā saņemts 2010. gada 27. janvārī, apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību atcelt strīdīgo lēmumu vai, pakārtoti, samazināt noteikto naudas sodu summu.

7. Pamatojot savu prasību, apelācijas sūdzības iesniedzēja norādīja deviņus pamatus, kurus Vispārējā tiesa pēc tam, kad bija saņēmusi apelācijas iesniedzējas aktu par atteikšanos no devītā pamata, pārsūdzētā sprieduma 36. un 268. punktā rezumēja šādi:

"36 Lai panāktu apstrīdētā lēmuma atcelšanu, prasītāja ir izvirzījusi četrus prasības pamatus, kā arī piektā prasības pamata pirmo daļu, kas attiecas, pirmkārt, uz EKL 81. panta, kā arī likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma principa pārkāpumu (trešais prasības pamats); otrkārt, uz Komisijas pilnvaru uzlikt naudas sodu noilgumu atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 25. panta 5. punktam (otrais prasības pamats); treškārt, uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar novēlotu informēšanu par pret to uzsākto izmeklēšanas procedūru (astotais prasības pamats); ceturtkārt, uz saprātīga termiņa principa pārkāpumu administratīvā procesa ilguma dēļ (septītais prasības pamats) un, piektkārt, uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pārkāpumu (sestā prasības pamata pirmā daļa).

[..]

268 Savu pakārtoti izvirzīto prasījumu grozīt apstrīdēto lēmumu attiecībā uz tai uzlikto naudas sodu apmēru pamatojumam prasītāja ir izvirzījusi četrus prasības pamatus, kā arī piektā prasības pamata otro daļu, kas attiecas, pirmkārt, uz kļūdu vērtējumā attiecībā uz pārkāpumu ilgumu (pirmais prasības pamats); otrkārt, uz administratīvā procesa ilgumu (septītais prasības pamats); treškārt, uz Komisijas pienākumu šīs lietas apstākļos uzlikt tikai simbolisku naudas sodu (ceturtais prasības pamats); ceturtkārt, uz 2006. gada pamatnostādņu naudas sodu noteikšanai pārkāpumu un, piektkārt, uz minēto pamatnostādņu pārkāpumu, aprēķinot tās [maksātspēju] (sestā prasības pamata otrā daļa)."

8. Noraidījusi visus šos pamatus, Vispārējā tiesa noraidīja prasību kopumā.

III – **Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā**

9. Apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu;

— atcelt strīdīgo lēmumu daļā, kas attiecas uz apelācijas sūdzības iesniedzēju vai, pakārtoti, samazināt tai noteiktos naudas sodus;

— vēl pakārtotāk – nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus tiesvedībās Vispārējā tiesā un Tiesā.

10. Komisija lūdz noraidīt apelācijas sūdzību un piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

11. Lietas dalībnieki savas nostājas pauda rakstveidā un mutiski tiesas sēdes laikā 2015. gada 4. martā.

IV – **Apelācijas sūdzības analīze**

12. Pamatojot savu apelācijas sūdzību, apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirza četrus pamatus, kas saistīti attiecīgi (I) ar EKL 81. panta un likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma principa, kāds ir noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 1. punktā (turpmāk tekstā – "Harta") pārkāpumu, pieņemot, ka tās īstenotās darbības esot uzskatāmas par pret konkurenci vērstu nolīgumu, (II) ar iepriekš minētā principa, kā arī vienlīdzīgas attieksmes un pienākuma norādīt pamatojumu, nosakot naudas sodus, principa pārkāpumu, (III) ar Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. un 3. punkta [6] un pamatnostādņu, kā ir jāaprēķina naudas sodi, kas noteikti, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu [7], pārkāpumu un (IV) ar LESD 261. panta un Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punkta un 31. panta pārkāpumu, Vispārējai tiesai rīkojoties savas neierobežotās kompetences ietvaros.

13. Kā esmu to norādījis šo secinājumu ievadā, pirmais pamats rada principa jautājumu, uz kuru es koncentrēšu savu analīzi, vispirms īsumā izklāstot konkrētus argumentus par katru no daļām, kas attiecas uz šo pamatu. Rodas jautājums par to, vai uzņēmējsabiedrība, kura nedarbojas tirgū, kurā ir izveidots kartelis, var saistībā ar šo karteli tikt uzskatīta par uzņēmumu, kurš ir piedalījies pret konkurenci vērstā nolīgumā EKL 81. panta izpratnē, un tādēļ tai varētu tikt pārmests minētās normas pārkāpums un vajadzības gadījumā piemērots atbilstīgs naudas sods.

6 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula par [EKL] 81. un 82. pantā noteikto konkurences noteikumu īstenošanu (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

7 — OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – "2006. gada pamatnostādnes".

A – *Lietas dalībnieku argumenti*

14. Apelācijas sūdzības pirmais pamats attiecas uz pārsūdzētā sprieduma 43.–45. punktu, kuros Vispārējā tiesa ir noraidījusi apelācijas sūdzības iesniedzējas pirmajā instancē izvirzīto trešo pamatu, kā arī uz dažādiem punktiem spriedumā *AC-Treuhand I*, uz kuru ir atsauces pārsūdzētajā spriedumā.

15. Apelācijas sūdzības iesniedzēja iebilst pret to, ka Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, pirmkārt, ka EKL 81. pants bija piemērojams attiecībā uz tās rīcību un, otrkārt, ka šādu plašu interpretāciju ir bijis iespējams pamatoti paredzēt laikā, kad tika īstenots pārkāpums. Tādējādi Vispārējā tiesa, pirmkārt, esot pārkāpusi EKL 81. pantu un, otrkārt, neesot ņēmusi vērā precizitātes un paredzamības prasības, kas izriet no likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma principa (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), kas paredzēts Hartas 49. panta 1. punktā.

16. Šajā kontekstā tā vispirms norāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011. gada 27. septembra spriedumā *A. Menarini Diagnostics S.r.l.* pret Itāliju ir skaidri noteikts, ka naudas sodu uzlikšanas procedūrai aizliegto vienošanos tiesību kontekstā ir krimināltiesību raksturs. Tādēļ ir jāpiemēro augstais krimināltiesībās paredzētā likumpārkāpumu un sodu tiesiskuma principa aizsardzības līmenis. Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka jomā, kurā, kā tas ir šajā gadījumā, ir paredzēts piemērot īpaši bargas sankcijas, prasība par juridisko skaidrību, pēc pašas Tiesas domām [8], esot īpaši svarīga.

17. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka tā pati neesot piedalījusies nevienā nolīgumā vai saskaņotās darbībās EKL 81. panta izpratnē.

18. Tā apgalvo, ka no šā panta formulējuma skaidri izriet, ka tas nav piemērojams vienkāršam aizliegtas vienošanās atbalstam, jo šī tiesību norma attiecas vienīgi uz pašiem nolīguma vai saskaņotas darbības dalībniekiem. Šajā gadījumā konkurenci ierobežojošo nolīgumu veidoja aizliegta vienošanās starp ražotājiem ar mērķi noteikt cenas, kā arī sadalīt un piešķirt piegādes kvotas un klientus. Apelācijas sūdzības iesniedzējas rīcība nesot uzskatāma par līdzdalību šādā vēlmju konverģencē, jo tā tikai nodrošināja pakalpojumus saistībā ar minēto aizliegto vienošanos. Atbilstoši Tiesas judikatūrai, lai pastāvētu nolīgums, ir jāpastāv vismaz divu pušu saskaņotai gribai to īstenot [9].

19. Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda – joprojām saskaņā ar Tiesas judikatūru – ka, lai pastāvētu nolīgums, ir nepieciešams kopīgs nolūks tirgū rīkoties noteiktā veidā. Taču šajā gadījumā pakalpojumu līgumi, kas noslēgti starp apelācijas sūdzības iesniedzēju un katru no ražotājiem, nebija saistīti ar attiecībām tirgū, kā to nosaka Tiesa. Nepastāvēja nekāda tieša saikne starp minētajiem līgumiem un identificēto konkurences ierobežojumu, kas izrietēja vienīgi no aizliegtās vienošanās starp ražotājiem. Turklāt vēl apelācijas sūdzības iesniedzēja nav darbojusies arī tirgu, uz kuriem attiecās aizliegtā vienošanās, augšupējos, lejupējos vai blakus tirgos.

20. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tai nevar tikt pārmesta arī piedalīšanās "saskaņotajās darbībās". Faktiski tā pēc koordinēšanas vai sadarbības ar ražotājiem neesot zaudējusi vai ierobežojusi savu rīcības autonomiju tirgū, kā tas esot paredzēts judikatūrā.

8 — Spriedums Komisija/Apvienotā Karaliste (32/79, EU:C:1980:189, 46. punkts).

9 — Spriedumi Komisija/*Anic Partecipazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 79. punkts) un Komisija/*Volkswagen* (C-74/04 P, EU:C:2006:460, 37. punkts).

21. Turklāt apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka šīs "līdzdalības" darbības varētu tikt stingri sodītas atbilstoši tiesiskuma principa prasībām, ja aizliegto vienošanos noslēgšanas brīdī būtu pastāvējusi judikatūra, no kuras varētu pietiekami skaidri secināt, ka šāda darbība ir sodāma [10]. Tā norāda, ka pirms sprieduma *AC-Treuhand I* šajā sakarā nepastāvēja nekāda judikatūra. Turklāt gan no šā sprieduma, gan no Komisijas lēmuma, kas ir minētā sprieduma pamatā [11], izriet, ka Komisijas izvēle sodīt konsultāciju uzņēmumu krasi atšķīrās no iepriekšējās lēmumu pieņemšanas prakses.

22. Visbeidzot, apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, lietderīguma apsvērumi saistībā ar konkurenci nevarot izraisīt tiesiskuma principu neievērošanu, plaši interpretējot EKL 81. panta 1. punktu. Šajā gadījumā jautājums esot vienīgi par to, vai atbalsta pakalpojumi, kuros sniedza apelācijas sūdzības iesniedzēja, ir sodāmi saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu, nevis, vai par tiem vispār būtu jāpiesprież sods.

23. Komisija uzskata, ka pirmais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

24. Vispirms tā norāda, ka tiesiskuma princips, kas paredzēts Hartas 49. panta 1. punktā, ietver precizitātes principu, aizlieguma pamatot pēc analoģijas un atpakaļejoša spēka aizlieguma principu. Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta un EKL 81. panta kombinētie noteikumi tomēr neesot krimināltiesību "cietā kodola" daļa, tādēļ principi, kas pārvalda pēdējo minēto, šajā gadījumā neesot obligāti jāpiemēro visā to stingrībā. Tas neesot pretrunā iepriekš minētajam spriedumam *A. Menarini Diagnostics S.r.l.* pret Itāliju, jo tajā naudas soda piemērošanas procedūra konkurences tiesībās tikusi kvalificēta kā administratīva rakstura procedūra un tikai pēc tam ticis atzīmēts, ka piemērotajiem sodiem varētu būt krimināltiesību raksturs.

25. Katrā ziņā precizitātes un aizlieguma norādīt pamatojumu pēc analoģijas principi neesot pretrunā krimināltiesību normu precīza satura pakāpeniskam skaidrojumam judikatūrā. Turklāt, lai gan atpakaļejoša spēka princips varētu nepieļaut krimināltiesību normas jaunas interpretācijas, kas nav saprātīgi paredzama, piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, šī paredzamība būtu atkarīga it īpaši no attiecīgās normas satura un piemērošanas jomas, kā arī no jomām, uz kurām tā attiecas. Turklāt, ja krimināltiesību norma tās skaidrā formulējuma dēļ jau atbilstu precizitātes principam, vairs nebūtu vajadzības izmantot interpretējošo judikatūru, lai tiktu ievērots precizitātes princips [12].

26. Vēl Komisija norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas argumenti, kas paredz pārmērīgi ierobežotu kritērija "nolīgums starp uzņēmumiem", kurš paredzēts EKL 81. pantā, interpretāciju, neesot pieņemami, jo uz mērķtiecīgu aizliegtas vienošanās funkciju nodošanu uzņēmumam, kas sniedz pakalpojumus, ar mērķi efektīvi īstenot aizliegtu vienošanos nepārprotami attiecas šajā noteikumā paredzētais aizliegums.

27. Attiecībā uz to Komisija, pirmkārt, norāda, ka EKL 81. panta formulējums ir ļoti plašs un var ietvert jebkāda veida vismaz divu uzņēmumu kopējo saskaņoto nolūku vai jebkuru koordinētu vai slepenu rīcību [13]. Tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējas sniegtie pakalpojumi objektīvi un subjektīvi esot bijuši paredzēti, lai sniegtu atbalstu diviem aizliegtu vienošanos pasākumiem termisko stabilizatoru tirgū, starp apelācijas sūdzības iesniedzēju un citiem aizliegto vienošanos dalībniekiem esot pastāvējis saskaņots nolūks, kas nepieciešams, lai pastāvētu nolīgums.

10 — Spriedums *Evonik Degussa*/Komisija (C-266/06 P, EU:C:2008:295).

11 — Lēmums 2005/349.

12 — Spriedums *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 217. punkts un nākamie punkti).

13 — Spriedums *Consten* un *Grundig*/Komisija (56/64 un 58/64, EU:C:1966:41).

28. Otrkārt, neesot nozīmes tam, vai konkurences ierobežojums termisko stabilizatoru tirgū bija apelācijas sūdzības iesniedzējas rīcības galvenais mērķis vai tikai papildu mērķis, vai arī tam, vai pastāvēja vai nepastāvēja tieša saikne starp šo rīcību un konkurences ierobežojumu. Lai gan "nolīgums" judikatūrā parasti tiek aprakstīts kā "kopīgs nolūks tirgū rīkoties noteiktā veidā", tas nenozīmējot, ka saskaņotam nolūkam obligāti visiem dalībniekiem ir jānozīmē vienu mērķi tirgū vai ir jābūt saistītam ar visu dalībnieku rīcības brīvības ierobežojumu. Tāpat neesot nozīmes tam, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neesot darbojusies ne tirgos, uz kuriem attiecās aizliegtā vienošanās, ne to blakus tirgos vai jaunajos tirgos, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas slepenie pakalpojumi objektīvi un subjektīvi esot kalpojuši, lai ierobežotu konkurenci, izmantojot aizliegtas vienošanās, kas saistītas ar termiskajiem stabilizatoriem.

29. Treškārt, attiecībā uz jautājumu par to, vai izmantotā interpretācija apelācijas sūdzības iesniedzējai bija saprātīgi paredzama aizliegtās vienošanās noslēgšanas laikā, Komisija norāda, ka jau lēmumā, kas pieņemts 1980. gadā [14], proti, pirms šajā lietā aplūkoto pārkāpumu sākšanās, tā esot konstatējusi, ka slepeni pakalpojumi, kurus sniedz administratīvas pārvaldības uzņēmējsabiedrība, ir pretrunā EKL 81. pantam.

30. Ceturtkārt, Komisija apgalvo, ka Vispārējā tiesa nebūt neesot paplašinājusi EKL 81. panta piemērošanas jomu, pārsniedzot tā formulējumu, bet gan, gluži pretēji, atsaucoties uz konkurences tiesību aizsardzības mērķi un nolūku, esot lēmusi pret šīs normas teleoloģisku ierobežošanu un neesot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, sniedzot apsvērumus par EKL 81. panta lietderīgo iedarbību.

B – *Vērtējums*

31. Vērtējot pirmo pamatu, rodas divi jautājumi.

32. Pirmkārt, ir jānoskaidro, vai EKL 81. panta 1. punkts varētu būt piemērojams uzņēmumam, kurš, kā tas ir gadījumā ar apelācijas sūdzības iesniedzēju, nedarbojas attiecīgajā tirgū vai ar to saistītos tirgos un kurš *stricto sensu* nav slēdzis konkurenci ierobežojošu nolīgumu vai īstenojis šajos tirgos saskaņotas darbības.

33. Otrkārt, papildinot iepriekšējo jautājumu un kam nozīme ir vien pieņemot, ka varētu tikt secināts, ka uz apelācijas sūdzības iesniedzējas rīcību attiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums, ir jānosaka, vai šajā gadījumā apelācijas sūdzības iesniedzēja būtu varējusi saprātīgi paredzēt, ka principā uz to attiecas EKL 81. panta 1. punktā noteiktais aizliegums.

34. Turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ es esmu stingri pārliecināts, ka uz pirmo jautājumu ir jāatbild noliedzoši un ka tādējādi nav pamata atbildēt uz otro jautājumu. Vispirms es koncentrēšos uz tvērumu, kāds būtu jāpiešķir EKL 81. panta 1. punktam, lai pēc tam varētu pievērsties apelācijas sūdzības iesniedzējas īpašajai situācijai.

1) Līgumos paredzētā aizlieguma slēgt aizliegtas vienošanās piemērojamība – tādas slepenas rīcības aizliegums, kurai ekonomiskas analīzes izpratnē ir konkurenci ierobežojoša iedarbība

35. Man šķiet lietderīgi atgādināt, ka iespēju piemērot sodu uzņēmumam tādā situācijā, kādā ir apelācijas sūdzības iesniedzēja, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 43. un 44. punktā ir pamatojusi, atsaucoties uz apsvērumiem, kādus tā ir minējusi lietā, kurā pieņemts spriedums *AC-Treuhand I*.

14 — Komisijas 1980. gada 17. decembra Lēmums 80/1334/EEK par EEK līguma 85. panta piemērošanas procedūru (IV/29.869 – Itālijā liets stikls) (OV L 383, 19. lpp.).

36. Šajā pēdējā minētajā spriedumā Vispārējā tiesa principā apstiprināja, ka *AC-Treuhand* ir atbildīga par EKL 81. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma pārkāpumu. Apelācijas sūdzības iesniedzējai pārmestā rīcība bija ļoti līdzīga tai, kāda ir šajā lietā. Tai tika pārmests, ka tai ir bijusi nozīmīga loma, slēdzot aizliegtu vienošanos saistībā ar organiskajiem peroksīdiem, organizējot ražotāju tikšanās, arhivējot dažus slepenus dokumentus par slepeno vienošanos, vācot un apstrādājot noteiktus šifrētus datus un īstenojot noteiktus loģistikas un sekretariāta uzdevumus, kas saistīti ar tikšanos organizēšanu.

37. Vispārējās tiesas izmantotie pamati spriedumā *AC-Treuhand I* būtībā ir tādi, kā ir minēts turpmāk.

38. Pirmkārt, EKL 81. pantā paredzētais termins "nolīgums" ir saprotams plašā nozīmē. Ar to, ka pastāv "kopīgs nodoms" tirgū rīkoties noteiktā veidā, ir pietiekami, un nav nepieciešama precīza sakritība starp attiecīgo tirgu, kurā darbojas uzņēmums, kurš ir konkurences ierobežojuma "izdarītājs", un tirgu, kurā ierobežojumus ir paredzēts īstenot. Jebkura rīcība, kas tiek saskaņota ar citiem uzņēmumiem, ar mērķi ierobežot konkurenci attiecīgā tirgū, ir uzskatāma par EKL 81. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma pārkāpumu (skat. sprieduma *AC-Treuhand I* 117.–122. punktu).

39. Otrkārt, nevar izslēgt, ka uzņēmums var piedalīties šāda ierobežojuma īstenošanā pat tad, ja tas neierobežo pats savu rīcības brīvību tirgū, kurā tas galvenokārt darbojas. Jebkura cita interpretācija varētu mazināt EKL 81. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma piemērojamību, kas kaitētu tā lietderīgai iedarbībai, jo neļautu sodīt uzņēmumu par aktīvu ieguldījumu konkurences ierobežošanā (skat. sprieduma *AC-Treuhand I* 124.–128. punktu).

40. Treškārt, lai varētu konstatēt uzņēmuma dalību aizliegtas vienošanās pasākumā un sauktu to pie atbildības, pietiktu vien ar to, ka Komisija pierādītu, ka uzņēmums ar savu rīcību, pat ja tas ir noticis pakārtoti, papildinoši vai pasīvi, ir vēlējies veicināt kopīgo mērķu sasniegšanu un ka šis uzņēmums ir zinājis par būtisku rīcību, kuru ir paredzējuši vai kuru īsteno citi uzņēmumi, vai ka tas būtu varējis to paredzēt un bijis gatavs uzņemties risku. Šie principi *mutatis mutandis* ir piemērojami tāda uzņēmuma līdzdalībai, kura saimnieciskā darbība un profesionālās zināšanas tam ļauj apzināties attiecīgās rīcības konkurencei nelabvēlīgo raksturu un tādējādi sniegt ievērojamu atbalstu pārkāpuma izdarīšanā (skat. sprieduma *AC-Treuhand I* 129.–136. punktu).

41. Ceturtkārt un visbeidzot, Vispārējā tiesa minētā sprieduma *AC-Treuhand I* 164. punktā ir norādījusi, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse vairāk nekā divdesmit gadu laikā, kurā nav tikuši pieņemti nelabvēlīgi lēmumi un nav sodīti aizliegtu vienošanos īstenošanā iesaistītie konsultāciju uzņēmumi, tomēr nenoraidot iespēju, ka šie uzņēmumi varētu tikt saukti pie atbildības par pārkāpumu, nevarēja radīt pamatotas cerības, ka Komisija nākotnē atteiksies no konsultāciju uzņēmumu sodīšanas, ja tie piedalīsies aizliegtu vienošanos īstenošanā. Fakts, ka šajā gadījumā uzliktā naudas soda apmērs bija visai neliels, izskatāmajā lietā nav galvenais, jo, kā to pamatoti uzsver Komisija, ar to tika sodītas struktūras, konkrēti – konsultāciju uzņēmumi, attiecībā uz kuriem iepriekš bija nolemts nesodīt to iespējamo iesaistīšanos karteļu darbībās.

42. Šādos apsvērumos, kuru mērķis ir pierādīt, ka EKL 81. pants galīgi nosaka vien dažus ierobežojumus attiecībā uz slepenu rīcību, uz kuru varētu attiekties tā pirmajā pantā paredzētais aizliegums, manuprāt, pilnībā nav ņemta vērā šā aizlieguma tvērums un mērķis, kādu ar to ir paredzēts sasniegt.

43. Atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam "turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar kopējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un *kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū*" [15].

15 — Mans izcēlums.

44. Riskējot atgādināt to, kas varētu šķist pašsaprotams, EKL 81. pantā, tāpat kā EKL 82. pantā, ir paredzēts zināms skaits noteikumu, kas piemērojami *uzņēmumiem*, lai aizliegtu tiem īstenot rīcību, par kuru ir skaidrs vai attiecībā uz kuru var likumīgi izdarīt pieņēmumu, ņemot vērā ekonomisko analīzi, ka tā apdraud brīvu konkurenci.

45. Noteikumu konkurences jomā vispārējais mērķis ir nodrošināt, lai brīvas konkurences ietekmei, kas veidojusies tirgu atvēršanas brīdī, nekaitētu tādi pasākumi to plašākajā nozīmē, kuru mērķis ir sniegt priekšrocības vai radīt nelabvēlīgus apstākļus noteiktiem uzņēmumiem, kas laika gaitā rada kaitējumu patērētājiem.

46. Neatkarīgi no tā, vai ir uzskatāms, ka šādai rīcībai ir pret konkurenci vērsts mērķis vai drīzāk pret konkurenci vērstas sekas, līgumu noteikumos paredzētais rīcības aizliegums, kas piemērojams uzņēmumiem, balstās uz domu, ka tai ir kaitējoša ietekme uz normālu brīvas konkurences darbību.

47. Lai uzņēmumu varētu vainot EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumā, ir svarīgi noteikt, cik lielā mērā tas ir saskaņojis savu darbību ar citiem uzņēmumiem, lai tiem neradītu konkurences spiedienu.

48. Šajā ziņā Tiesa jau sen ir atgādinājusi par nepieciešamību veikt ekonomisko analīzi, ņemot vērā it īpaši dalībnieku stāvokli un nozīmību attiecīgo izstrādājumu vai pakalpojumu tirgū [16]. Attiecībā uz slepenas rīcības, kurai ir pret konkurenci vērsts mērķis, identifikācijas metodoloģiju vēl nesen tā ir atgādinājusi, ka, lai apzinātu konkurences spiedienu, kāds rodas uzņēmumiem, ir būtiski to saskaņot ar ekonomisko analīzi un pieredzi [17].

49. Tāpat gan Komisija [18], gan Tiesa vairākkārt ir uzsvērušas, ka līguma noteikumu, kuros aizliegtas pret konkurenci vērstas vienošanās, piemērojamība ir atkarīga no tā, vai trešo personu "tirgū" stāvoklis ir būtiski mainījies.

50. Lai uz uzņēmumu rīcību attiektos līgumos šajā sakarā paredzētais aizliegums, tai ir jābūt vismaz tādai, kas *principā novērš spiedienu vai kavē pastāvošo spiedienu tirgū*. Ja uzņēmumu izmantotie līdzekļi ir maznozīmīgi [19], tiem vismaz būtu jārada ekonomiskais spiediens, kas varētu ierobežot konkurenci [20].

51. Citiem vārdiem sakot, lai uzņēmumu varētu uzskatīt par tādu, kurš ir aizliegtas vienošanās, kurai ir konkurenci ierobežojošas sekas, dalībnieks, šim uzņēmumam vēl jābūt tādam, kas normālos tirgus apstākļos varētu radīt konkurences spiedienu ("competitive constraint") citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Vienīgi gadījumā, ja attiecīgais uzņēmums rada konkurences spiedienu, kuru ir vērts ierobežot, to varētu uzskatīt par šādu spiedienu.

16 — Skat. spriedumu *LTM* (56/65, EU:C:1966:38), kurā, norādot, ka EK līguma 85. panta 1. punktā (jaunajā redakcijā – EKL 81. panta 1. punkts) nekādi nav paredzēts nošķirt puses, kuras ir vienā ekonomiskā procesa stadijā ("horizontālie" nolīgumi), no tām, kuras ir dažādās stadijās ("vertikālie" nolīgumi), ir precizēts, ka konkurences apdraudējums, uz kuru tiek norādīts, ir jāuztver faktiskā kontekstā, kāds būtu, ja nepastāvētu strīdīgais nolīgums (skat. it īpaši sprieduma 358. un 360. lpp.).

17 — Skat. spriedumu *CB*/Komisija (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51. punkts).

18 — Skat. it īpaši Komisijas 1986. gada 3. septembra Paziņojuma par maznozīmīgiem nolīgumiem, uz kuriem neattiecas Eiropas Ekonomikas Kopienas dibināšanas līguma 85. panta 1. punkts (OV 1986, C 231, 2. lpp.), I.2. punktu, saskaņā ar kuru "aizliegti ir vienīgi tādi nolīgumi, kuriem ir būtiska ietekme uz tirgus apstākļiem, citiem vārdiem sakot, kuri būtiski maina trešo valstu uzņēmumu un lietotāju stāvokli tirgū, proti, to noietu vai piegādes avotus". Komisijas Paziņojuma par maznozīmīgiem nolīgumiem, kas ievērojami neierobežo konkurenci atbilstīgi [EKL] 81. panta 1. punktam (*de minimis*) (OV 2001, C 368, 13. lpp.), I punktā ir iekļauti līdzīgi apsvērumi un ir precizēts, ka "Tiesa [..] ir konstatējusi, ka [EKL 81. panta 1. punkts] nav piemērojams, ciktāl nolīguma ietekme uz tirdzniecību Kopienā vai uz konkurenci nav būtiska".

19 — Attiecībā uz to ir skaidrs, ka EKL 81. pantā ir paredzēti ļoti dažādi tādu slepeno norunu veidi, kas materializējas kā vairāk vai mazāk formāli nolīgumi vai kā nolīgumos *proprio sensu* nenostiprinātas saskaņotas darbības. Faktiski pietiek ar to, ka tiek pausts divu pušu saskaņots nolūks īstenot attiecīgo pret konkurenci vērsto rīcību, un forma, kādā īstenojas šī saskaņošana, pati par sevi nav būtiska (skat. it īpaši spriedumu Komisija/*Volkswagen* (C-74/04 P, EU:C:2006:460, 37. punkts).

20 — Ģenerāladvokāta A. Meirā [*H. Mayras*] secinājumi apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija (no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73, EU:C:1975:78).

52. Tieši šādā nozīmē attiecīgā tirgus definīcija gūst centrālo nozīmi gan saistībā ar EKL 82. panta, gan EKL 81. panta 1. punkta piemērošanu. Lai gan attiecīgā tirgus definīcija reti ir apspriesta saistībā ar EKL 81. panta piemērošanu, tās mērķis vienmēr ir bijis sistemātiski apzināt ierobežojumus, kādus konkurence rada attiecīgajiem uzņēmumiem [21].

53. Te jānorāda, ka, lai gan Eiropas konkurences tiesībās nav obligātas prasības, ka aizliegtas vienošanās dalībniekiem ir jāīsteno saimnieciskā darbība tirgū, kuru skar aizliegtā vienošanās, tajās toties ir uzlikts pienākums noteikt, kāds ir strīdīgā nolīguma konkurenci ierobežojošais mērķis vai sekas konkrētajā tirgū.

54. Jautājums nav vien par to, vai uzņēmumi, kuri varētu slēgt vienošanos, kas aizliegta saskaņā ar EKL 81. pantu, var darboties dažādos tirgos, bet arī par to, vai šādi uzņēmumi varētu viens otram radīt konkurences spiedienu. Lai gan ir taisnība, ka EKL 81. panta 1. punktā paredzētā konkurence ir tāda, kas varētu pastāvēt ne vien starp nolīguma pusēm, bet arī starp šīm pusēm un trešajām personām [22], vēl attiecīgajam uzņēmumam ir jāspēj uzņemties vai noteikt pret konkurenci vērstas saistības.

55. Manuprāt, šāda prasība izriet ne vien no EKL 81. panta 1. punkta teleoloģiskas interpretācijas, bet arī no Tiesas judikatūras šajā jautājumā, kas attiecas it īpaši uz vertikāliem ierobežojumiem, kopš sprieduma *Consten* un *Grunding*/Komisija [23]. Tiesa, atgādinot, ka Līguma 85. pants (jaunajā redakcijā – EKL 81. pants) vispārīgi attiecas uz visiem nolīgumiem, kuri kropļo konkurenci kopējā tirgū, nekādi nenošķirot šos nolīgumus atkarībā no tā, vai tie noslēgti starp uzņēmējiem, kuri konkurē vienā stadijā, vai starp uzņēmējiem, kuri nav konkurenti un ir dažādās stadijās, savā pamatojumā precizēja, cik lielā mērā šajā gadījumā paredzētajai rīcībai, proti, ekskluzīvu koncesijas nolīgumu noslēgšanai starp koncedentu un tā koncesionāru, varēja būt tādas sekas, kas varētu ierobežot to konkurenci saistībā ar attiecīgajiem izstrādājumiem, kāda pastāv starp koncesionāriem un to konkurentiem – trešām personām. Minētie nolīgumi radīja situāciju, kurā attiecīgo izstrādājumu valstu tirgi tika pārdalīti, un tas ļāva šiem izstrādājumiem noteikt cenu, kas neatbilda efektīvas konkurences apstākļiem.

56. Aplūkojamo gadījumu es vērtēšu, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus.

2) Piemērošana šajā gadījumā

57. Šajā gadījumā Tiesa ir aicināta risināt jautājumu par to, vai EKL 81. pants var būt piemērojams "karteļu veicinātāju" rīcībai, proti, uzņēmējiem, kuri palīdz īstenot konkurenci ierobežojošu nolīgumu, it īpaši, organizējot tikšanās starp konkurentiem un pakalpojumu sniedzējiem pret konkurenci vērsto nolīgumu ietvaros.

58. Strīdīgā lēmuma 381. punktā Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējas rīcību apraksta šādi:

"No 356.–359. apsvērumā minētajiem faktiem izriet, ka *AC-Treuhand* ir bijusi nozīmīga loma tikšanos organizēšanā un vadīšanā. *AC-Treuhand* visos sīkumos pārzināja pret konkurenci vērsto nolīgumu saturu, un tādēļ tā ļoti profesionāli rediģēja un izplatīja visu informāciju saistībā ar cenām, kvotām un klientiem. Tā bija pilnvarota veikt revīzijas uzņēmumu – aizliegtās vienošanās dalībnieku – telpās. Sarunām un vienošanos slēgšanai par pamatu varēja tikt izmantoti vienīgi dati, kurus galu galā apstiprināja *AC-Treuhand*. Tā nodrošināja savas telpas, lai ļautu slēpt aizliegtās vienošanās. Abos aizliegto vienošanos pasākumos tās loma bija novērst abu pārkāpumu atklāšanu. Tās loma kā starpniecei bija veicināt kompromisu, lai panāktu pret konkurenci vērsto nolīgumu noslēgšanu. *AC-Treuhand* abu aizliegto vienošanos vajadzībām nodrošināja savus pakalpojumus, profesionālās zināšanas un savu infrastruktūru, lai varētu no tiem gūt labumu [..]."

21 — Šajā ziņā skat. spriedumu *Erste Group Bank* u.c./Komisija (C-125/07 P, C-133/07 P un C-137/07 P, EU:C:2009:576, 60. punkts).

22 — Spriedums Itālija/Padome un Komisija (32/65, EU:C:1966:42).

23 — 56/64 un 58/64, EU:C:1966:41, 493. lpp.

59. Nākas konstatēt, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai pārmestie fakti veido rīcību kopumu, bet nav juridiski un skaidri paskaidrots, vai tā būtu piedalījusies kā izdarītāja (dalībniece) vai kā līdzdalībniece (veicinātāja) [24].

60. Šāds apelācijas sūdzības iesniedzējas situācijas apraksts – vispirms un papildinot to, kas bija minēts iepriekš, – liek uzdot jautājumu par to, vai uzņēmums, kurš nav pārstāvēts tirgū vai tā blakus tirgū, var tikt uzskatīts par pārkāpuma izdarītāju EKL 81. panta 1. punkta izpratnē un vai šāds uzņēmums var tikt sodīts par līdzdalību pret konkurenci vērstā rīcībā.

a) Vai uzņēmējsabiedrība, kura nedarbojas attiecīgajā tirgū vai ar to saistītos tirgos, var tikt uzskatīta par aizlieguma slēgt aizliegtas vienošanās pārkāpuma izdarītāju?

61. Kā esmu to iepriekš minējis, EKL 81. panta 1. punktā ir aizliegti vienīgi nolīgumi un saskaņotas darbības, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana.

62. Lai persona vai iestāde būtu uzskatāma par tādu, kas spēj ierobežot konkurenci, tai ir jābūt arī spējīgai parastos apstākļos radīt konkurences spiedienu (“competitive constraint”) uzņēmējiem, kuri darbojas tirgū, spiedienu, kurš var tikt novērsts vai mazināts, izmantojot slepenas vienošanās.

63. Tāpat neatkarīgi no jautājuma, vai attiecīgais uzņēmums darbojas tajā pašā tirgū vai tajā pašā stadijā, kādā darbojas uzņēmumi, kuri ir aizliegtās vienošanās dalībnieki, ir jānosaka, cik lielā mērā tā dalības dēļ potenciāli ir tikusi ierobežota vai novērsta konkurence attiecīgo izstrādājumu tirgū.

64. Šajā gadījumā nav nekādu šaubu, ka *AC-Treuhand* vispārīgi ir uzskatāma par uzņēmumu, ciktāl tā ir saimnieciska vienība, kurai ir materiālu un nemateriālu personīgo elementu vienota organizācija, kam ilgstošā perspektīvā ir noteikts saimniecisks mērķis. Faktiski, kā tas izriet no pārsūdzētā sprieduma 6. punkta, tā ir uzņēmējsabiedrība, kura īsteno saimniecisko darbību, tostarp pakalpojumu nodrošināšanu konsultāciju tirgū [25].

65. Tomēr nākas konstatēt, ka šajā lietā tā nevar tikt uzskatīta par uzņēmumu, kurš darbojas attiecīgajā tirgū vai saistītajā tirgū. Tā ir darbojusies kā konsultants, bet tā nav uzņēmusies un tai netika noteiktas nekādas pret konkurenci vērstas saistības. Tā nav pat potenciāli aktīva attiecīgajos tirgos, kas saistīti ar diezgan konkrētiem izstrādājumiem, proti, noteikta veida termiskajiem stabilizatoriem, tā ir aktīva tikai savā darbības jomā, proti, konsultāciju pakalpojumu sniegšanas jomā.

66. Šķiet, ka vienīgie nolīgumi, kuros, iespējams, piedalās *AC-Treuhand*, ir pakalpojumu sniegšanas nolīgumi, kurus tā ir noslēgusi ar uzņēmumiem, kuri piedalās kartelī, kas saistīts ar termiskajiem stabilizatoriem. Tādēļ nevar tikt uzskatīts, ka tā nepastarpināti ir piedalījusies strīdīgā lēmuma 1. punktā identificētās aizliegtās vienošanās, proti, nolīgumu un saskaņotu darbību kopuma, kas saistīts ar konkrētiem termiskajiem stabilizatoriem un kas pēc būtības ietver cenu noteikšanu, tirgus, kā arī klientu sadalīšanu un apmaiņu ar sensitīvu komercinformāciju, īstenošanā.

67. Nolīgumu, kas noslēgti starp *AC-Treuhand* un uzņēmumiem, kuri darbojas tirgū, mērķis bija vienīgi pakalpojumu sniegšana, kas, protams, ir saistīti ar aizliegtas vienošanās īstenošanu, taču tie paši par sevi atšķiras no rīcības, kura tiek pārmesta aizliegtās vienošanās dalībniekiem.

24 — Tomēr apstrīdētā lēmuma 668. apsvērumā par naudas sodu summas noteikšanu ir norādīts, ka *AC-Treuhand* ir atbildīga par “tiešu piedalīšanos” aizliegto vienošanos pasākumos šajos laikposmos.

25 — Šajā ziņā skat. it īpaši spriedumu *Wouters* u.c. (C-309/99, EU:C:2002:98, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

68. Turklāt Komisija nav apgalvojusi un vēl jo mazāk pierādījusi, ka *AC-Treuhand* būtu radījusi konkurences spiedienu uzņēmumiem, kuri ir karteļa dalībnieki. Tā kā *AC-Treuhand* rīcība nav uzskatāma par tādu, kas rada spiedienu uz karteļa, kas identificēts termisko stabilizatoru nozarē, dalībniekiem, tā nav tāda, kas pati par sevi varētu ierobežot konkurenci, un tādēļ uz to neattiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums slēgt vienošanās.

69. Pat pieņemot, ka izrādītos, ka *AC-Treuhand* veiktās darbības pozitīvi ietekmēja karteļa darbību, padarot to efektīvāku un slēpjot to, tās ietekme uz konkurenci izrietēja *vienīgi* no karteļa dalībnieku rīcības. Turklāt, ja *AC-Treuhand* parastos apstākļos nav radījusi konkurences spiedienu attiecīgajiem uzņēmumiem, tās veiktās darbības nav tādas, kas varētu ierobežot konkurenci.

70. Tādējādi, lai arī cik vispārējs būtu līgumā izmantotais formulējums, kā tādi, uz kuriem attiektos EKL 81. panta 1. punkts, nevar būt saprotami nolīgumi, kuriem pašiem par sevi nav mērķis vai sekas ierobežot konkurenci, bet kuri attiecas vienīgi uz pakalpojumiem, kas paredzēti tam, lai nolīguma, kura mērķis ir ierobežot konkurenci, dalībniekiem atvieglotu prettiesiskās rīcības īstenošanu [26]. Vienkārša uzņēmuma vēlme ierobežot konkurenci nav pietiekama, ja nepastāv reāla iespēja īstenot šo ierobežojumu.

71. Ja Tiesa atbalstītu pieeju, kuru šajā lietā ir izmantojusi Komisija un apstiprinājusi Vispārējā tiesa, pret konkurenci vērstās rīcības identificēšanas metodoloģija, kas paredzēta līgumos, tiktu būtiski traucēta. Manuprāt, tādēļ saikni zaudētu plānotā rīcība un nepieciešamība identificēt konkurences ierobežojumu šī termina ekonomiskā izpratnē un šāda saiknes zaudēšana padarītu pilnībā nelietderīgu attiecīgā tirgus robežu noteikšanu un ierobežojumu, kādi pastāv minētajā tirgū, identificēšanu.

72. Šāda saiknes zaudēšana varētu izrādīties problemātiska ne tikai slepenas rīcības, kas izriet no EKL 81. panta, konstatēšanā, bet pēc analoģijas arī attiecībā uz dominējošā stāvokļa izmantošanu, uz kuru attiecas EKL 82. pantā paredzētais aizliegums. Visbeidzot, nevar izslēgt, ka veicinātāja rīcība, ko veido, piemēram, stratēģisku padomu došana vai ekonomisku ekspertīžu nodrošināšana, arī tiktu sodīta, piemērojot EKL 82. pantu.

73. Piemēram, piemērojot EKL 81. pantu, varētu būt pietiekami konstatēt, ka uzņēmums vairāk vai mazāk ir veicinājis vai palīdzējis uzņēmumiem, kuri attiecīgā tirgū ir vienojušies par slepenu rīcību, turklāt neprasot, lai neatkarīgi no tā klātbūtnes šajā tirgū tas faktiski arī spētu īstenot kaut kāda veida konkurences spiedienu uz uzņēmumiem, kuri darbojas vai vēlētos darboties minētajā tirgū, proti, nevērtējot aizliegtās vienošanās ekonomisko spēju [27]. Tādā pašā nozīmē vienam vai vairākiem komerciālajiem partneriem varētu tikt pārmests, ka tie ir piedalījušies dominējošā stāvokļa ļaunprātīgā izmantošanā, neatkarīgi no tā, kā tiek vērtēts jautājums, vai šiem uzņēmumiem patiesi ir šāds stāvoklis ierobežotā tirgū un vai tie patiesi varēja efektīvi ierobežot konkurenci attiecīgajā tirgū.

74. Apstiprinot Komisijas secinājumus attiecībā uz to, Vispārējā tiesa, manuprāt, nav ņēmusi vērā EKL 81. panta 1. punkta formulējumu, ja to lasa, ņemot vērā tiesiskuma principu.

75. Šādos apstākļos principā nav jānosaka, vai, kā to apgalvo Komisija, apelācijas sūdzības iesniedzēja varēja saprātīgi paredzēt, ka uz to principā ir attiecināms EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums.

76. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es domāju, ka Komisija nevarēja uzskatīt, ka *AC-Treuhand* ir tieši atbildīga par EKL 81. panta 1. punktā paredzēto pārkāpumu.

26 — Kā Tiesa to jau sen ir norādījusi, lai gan lielākā daļa terminu, kas izmantoti līgumā saistībā ar aizliegto vienošanos aizliegumu, norāda uz nolūku attiekties uz visām aizliegto vienošanos kategorijām, EKL 81. panta 1. punkta ierobežojošais raksturs nav saderīgs ar jebkuriem aizliegumu paplašinājumiem, kas pārsniedz trīs uzskaitītās aizliegto vienošanos kategorijas (skat. spriedumu *Parke, Davis and Co.* (24/67, EU:C:1968:11, 109. lpp.)).

27 — Šāda riska piemēru skat. it īpaši spriedumos *Deltafina*/Komisija (T-29/05, EU:T:2010:355, 45. un nākamie punkti) un *Gütermann*/Komisija (T-456/05 un T-457/05, EU:T:2010:168, 53. punkts).

77. Vai tā varētu tikt uzskatīta par citādi vainīgu? To es vērtēšu turpmākajā izklāstā.

b) Vai uzņēmējsabiedrība, kura nerada konkurences spiedienu aizliegtas vienošanās dalībniekiem, var tikt uzskatīta par *līdzdalībnieci* aizlieguma slēgt vienošanās pārkāpumā?

78. Tā kā, manuprāt, tāds uzņēmums kā *AC-Treuhand* nevar tikt uzskatīts par aizliegtās vienošanās pārkāpuma galveno izdarītāju, jo tā nedarbojas attiecīgajā tirgū vai tā blakus tirgos, vēl rodas jautājums, vai tā var tikt uzskatīta par līdzdalībnieci, precizējot, ka atšķirībā no sprieduma *AC-Treuhand I* (skat. it īpaši tā 133. punktu) šāds jēdziens nav skaidri izmantots ne strīdīgajā lēmumā, ne pārsūdzētajā spriedumā.

79. A priori šī doma noteikti ir saistoša. Faktiski ar līdzdalību parasti saprot visa veida ieguldījumu pārkāpuma īstenošanā, it īpaši palīdzot vai sniedzot atbalstu pārkāpuma izdarītājam. Tādējādi līdzdalībnieks daudzu dalībvalstu krimināltiesībās ir jebkura persona, kura, nepievienojoties pašu pārkāpumu veidojošajiem elementiem, ar savu pozitīvo un, visbiežāk, apzināto rīcību ir palīdzējusi tā īstenošanā vai to veicinājusi.

80. A priori šo kvalifikāciju varētu attiecināt uz faktiem, kuri tiek pārmesti *AC-Treuhand* (tikšanos organizēšana, dokumentu izdalīšana un arhivēšana, atbalsts un dažādas darbības, lai saglabātu aizliegto vienošanos slepenībā), jo ir skaidrs, ka minētā uzņēmuma rīcības mērķis ir bijis palīdzēt karteļa dalībniekiem ieviest un īstenot aizliegto vienošanos.

81. Tikpat būtiski ir tas, ka, tā kā nepastāv precīza tās rīcības, kura šajā gadījumā atzīta par sodāmu, identifikācija un kvalifikācija, šādu secinājumu, šķiet, būtu grūti iepriekš paredzēt. Attiecībā uz to nekur nav minēts, ka *AC-Treuhand* loma šajā pasākumā ir bijusi sekundāra vai papildinoša, salīdzinot ar to, kāda tā bija uzņēmumiem, kuri bija strīdīgajā lēmumā minētie karteļa dalībnieki.

82. Turklāt un galvenokārt, cik man ir zināms, krimināltiesībās pastāv gandrīz vienprātīgs jēdzienu pārkāpuma "izdarītājs" un "līdzdalībnieks" nodalījums, bet administratīvajā jomā tāds, manuprāt, nav plaši izplatīts. Kā Tiesa to iepriekš vairākkārt ir apstiprinājusi, lai gan par to joprojām var spriest, Savienības konkurences tiesības ietilpst administratīvo tiesību jomā. Tādēļ līdzdalībnieka jēdziena izmantošanai šajā kontekstā principā nav jēgas. Man izdevās apzināt vien dažus gadījumus, kad dalībvalstu tiesībās pastāv situācijas, kur ir paredzēts sodīt personas vai uzņēmumus, kuri ir palīdzējuši īstenot konkurences noteikumu pārkāpumu, un tie visi ir saistīti ar īpašiem valsts noteikumiem [28] vai ir īstenoti uzreiz pēc sprieduma *AC-Treuhand I*[29].

83. Katrā ziņā iespēja piemērot šādu sodu neizriet no EKL 81. panta teksta vai no noteikumiem, kas pieņemti tā īstenošanai.

84. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka atbilstoši šobrīd spēkā esošajām Savienības tiesībām soda piemērošanai *AC-Treuhand* saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu nav juridiska pamata.

28 — Skat. it īpaši Parīzes Apelācijas tiesas 1991. gada 26. septembra spriedumu, kurā ir paredzēts sodīt advokātu par juridisku konsultāciju sniegšanu par mehānismu, kā ir īstenojamas saskaņotas darbības, tajā pašā laikā lemjot, ka uz to attiecas profesionālais noslēpums. Ir svarīgi norādīt, ka, pirmkārt, Francijas Komerckodeksa L. 420-1. pantā, kurš attiecas uz aizliegtu vienošanos pasākumiem, nav paredzēts nosacījums, ka dalībniekiem ir jābūt uzņēmumiem, un, otrkārt, ka minētā kodeksa L. 420-6. pantā ir paredzēta iespēja piemērot naudas sodu vai faktisku brīvības apņemšanu "jebkurai fiziskai personai, kura ļaunprātīgi, personīgi un izšķiroši ir piedalījusies L. 420-1. un L. 420-2. pantā paredzēto [pret konkurenci vērsto] darbību plānošanā, organizēšana vai īstenošanā".

29 — *Nederlandse Mededingingsautoriteit* (Nīderlandes Konkurences iestāde), kas tagad ir *Autoriteit Consument* & *Markt*, 2009. gada 12. jūnijā piemēroja sodu inženieru uzņēmējsabiedrībai par to, ka tai ir bijusi veicinātāja loma krāsu nozarē (https://www.acm.nl/en/publications/publication/6366/NMa-imposes-fine-on-two-cartels-and-cartel-facilitator-in-Dutch-painting-industry/). Nesenāks piemērs ir naudas soda EUR 5000 apmērā piemērošana veicinātājam lauksaimniecības nozarē (https://www.acm.nl/en/publications/publication/6749/NMa-fines-two-cartels-in-agricultural-industry/).

85. Tas neizslēdz iespēju, ka par līdzdalību, kas tiek pārmesta *AC-Treuhand*, tā nākotnē nevarētu tikt sodīta, piemērojot kādu īpašu noteikumu.

86. Attiecībā uz to man šķiet interesanti norādīt, ka dažās dalībvalstīs likumdevējs ir izvēlējies pieņemt īpašus noteikumus, kas paredzēti, lai varētu sodīt "līdzdalībnieka" rīcību, taču šie noteikumi pārsvarā ir saistīti ar krimināltiesību jomu. Manuprāt, Apvienotās Karalistes piemērs ilustrē konkurences noteikumu būtisko ierobežotību, lai varētu aptvert pret konkurenci vērstas rīcības atbalsta darbības, jo, tikai ieviešot īpašu pārkāpuma veidu ("criminal cartel offence") 2002. gada *Enterprise Act* [30], kas stājies spēkā 2003. gada jūnijā, 188. sadaļā, bija iespējams lemt par veicinātāja sodīšanu tā dēvētajā "jūras cauruļvadu karteļa" lietā [31].

87. Manuprāt, Savienības likumdevējam būtu jāparedz sods, kas būtu piemērojams konkurences tiesību pārkāpumu līdzdalībniekiem. Attiecībā uz to es vēlos uzsvērt, ka iestāžu vēlmei nodrošināt to īstenotās politikas efektivitāti ir jābūt saskaņotai ar obligātajām tiesiskuma un tiesiskās noteiktības prasībām. Kā to ir uzsvēris pētījuma autors, lietderīgas iedarbības doktrīna nedrīkst Tiesai likt Līguma noteikumus interpretēt, maksimāli izvēršot iestāžu kompetenci, bet gan tai jāļauj attiecīgos noteikumus interpretēt atbilstoši to nolūkam un mērķim [32].

88. Pamatojoties uz visu iepriekš minēto, man šķiet, ka pirmais pamats ir pamatots un ka pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ, un nav jālemj par pārējiem apelācijas sūdzības pamatiem.

89. Tā kā, manuprāt, tiesvedības stadija ļauj izlemt lietu, es arī iesaku Tiesai atcelt strīdīgo lēmumu daļā, kas attiecas uz *AC-Treuhand*.

V – **Secinājumi**

90. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai lemt šādi:

1) atcelt Vispārējās tiesas 2014. gada 6. februāra spriedumu *AC-Treuhand*/Komisija (T-27/10, EU:T:2014:59);

2) atcelt Komisijas 2009. gada 11. novembra Lēmumu C(2009) 8682, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar EKL 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/38589 - Termiskie stabilizatori) daļā, kas attiecas uz *AC-Treuhand AG*;

3) piespriest Eiropas Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar tiesvedību gan pirmajā, gan apelācijas instancē.

30 — Šajā noteikumā ir paredzēts šādi: "An individual is guilty of an offence if he dishonestly agrees with one or more other persons to make or implement, or to cause to be made or implemented, arrangements of the following kind relating to at least two undertakings".

31 — Saskaņā ar lēmumu, kuru pieņēma *UK Office of Fair Trading*, fiziskām personām par piedalīšanos minētajā kartelī tika piemērota brīvības atņemšana līdz pat trīs gadiem.

32 — Skat. Pescatore, P., "Monisme et dualisme et 'effet utile' dans la jurisprudence de la Cour de justice de la Communauté européenne", *Une communauté de droit*, 2003, 340. lpp.